

نالہی جودایی

دیباجه

محهمه دی مه لا کهریم

وه نه بئ ههر که سئ پیشه کیبی بۆ کاری که سئیکه تر نووسی، نه وه وا بگه یه نه خاوه ن کاره که که سئیکه نه ناسراوه، یا هیچ نه بئ پیشه کی نووسه که له و ناسراوتره. نه گهر وا بوايه، نه نه بوو که سئ پیشه کی بۆ کاری شاعیریکه وه کاک هیمن بنووسی. نه گینا کئ بئ له ناو کوردی نه م عیراقه دا، نه گهر هیمنیش نه ناسئ، هیچ نه بئ شیعری نه خویندبیته وه یا ناوبانگی نه بیستبئ! نه گهر تا پینج شه ش سال له مه وه بهر ته نهها که م و بی شیکمان هیمنمان ناسیبئ یا بلتین ناویمان بهرگوتی که وتبئ، نه وا له م سالانه ی دوا بیدا که له لایه که وه هیمن خۆی راسته وخۆ پرووه پرووی خه لکه که بووه ته وه و، له لایه کی که شه وه ته وژمی ههستی نه ده بدۆستی و به شداری بون له کۆر و دیداری نه ده بیدا، وه ک بارانی په له، دیبهری دل و دهر وونی هه زاران لاوی تازه هه لچووی نه مړو و، جیگای تاوات و متمانه ی سۆزیمانی تاوداوه، مه گهر نه وه ی بۆی ری نه که وتبئ و هه ل مه ودا ی نه دابئ، نه گینا که سئیکه نه وتۆ نه ماوه، به جۆری به بینین، یا به گوئ لیبوون، یا به بهرهم خویندنه وه، له گه ل هیمن نه بووی به ئاشنا.

له گه ل نه وه شدا که هیمن نه وه یه باس م کرد، وا من بۆ خۆمی ره وا نه بینم پیشه که شی خویندنه وارانئ بکه م و، ریگای خۆم نه ده م به ناوی پیشه کی نووسینه وه بۆ نه م کۆمه له شیعری نه م چند سالی دوا بیهی، لا په ره پیشه وه کانی نه م دهفته ره ی به م چند رسته یه ره ش بکه مه وه.

به ره له ههرچی، چه ز نه که م نه وه ی چند جار به هیمن خۆیم وتوه به ئیوه شی بلیم: له ناو نه واندا که په خشانیش و شیعیریش نه نووسن و من هه ردو جۆره به ره مه که یانم خویندنه وه ته وه، له عه ره بدا نه زار قه بیانی و له کوردا هیمن، من په خشانیانم له شیعریان لا دلگیرتره. تاواتم نه وه بوو کاری سهره کیبی هیمن په خشان نووسین بوايه له جیاتیی شیعیر وتن. ره نگبئ هیمن خۆی هیشتا بایه خی په خشانئ خۆی به ته واوی نه زانئ... نه گهر وایه ده سا با به چاوی مشتته ری پیشه کی (تاریک و روون) که ی خۆی، پیشه کیبیه که ی بۆ (تحفه م مظفریه)، سهره تاکه ی بۆ (قه لای دمدم) که ی عه ره یی شه مۆ که مه لا شوکر هیناویه ته سهر دیالیکتی لای خۆمان، بخوینیته وه.

به لام، با که س وا نه زانئ من مه به ستم له م رایه م ناره زاییه له شیعری هیمن، راسته که ی هیمن شیعری ناسکی زۆره که له دلدا جیگای شایانی خۆی نه گری. دهره که له شیعری هیمندا نییه نه وه نه دی له و دهره دایه که پاشکه و تووی و نه خویندنه واری کۆمه لئ کورده واری خستویه ته نه ستوی شیعیر و، هیمنیش وه ک شاعیری به شیکه هه ره پاش خراوی کۆمه له یه کی پاشکه و توو دهسته و یه خه ی وه ستاوه.

من لام وایه له بناخه دا نه رکی شیعیر قسه کردنه له گه ل سروشت، له گه ل جوانی، له گه ل ئافرهت، له گه ل دهر وون، له گه ل ههستی بهرز و خاوتینی مړو قایه تی... نه بئ له م ریگایانه شه وه بۆ بابه ته کانی تری ژبان بچئ و بئ به چه کی خه بات... به لام له گه ل نه وه ی شدا نه لئیی چی! مۆسیقا و بیه تیی شیعیر له لایه که وه و، نه خویندنه واری کۆمه ل له لایه کی که وه و، نه بوونی چه کیکی تری راگه یان دنیس سهرباری هه مووی، له هه موو کۆمه له یه کی پاشکه و توو، به وینه له کورده ستانه که ی ئیمه شدا، شیعری کردووه به دارده ست و پپیلکه ی پیای تایین بۆ خه لک فیره تاره تگرتن و ده ستنوئ شتن کردن... کردوویه تی به کتیب بۆ مه لا بۆ نه حو و سهر ف و مه نتیق و به لاغه و ته جوید و فره یز و تنه وه به فه قئ... به په ندی پیشینان بۆ قسه ی نه ستق و فه لسه فه ی کۆمه لایه تی به خه لک گه یان دن... به رۆژنامه و به یان نامه ی نه یینی بۆ وریا کردنه وه ی جه ماوه ر و وروژاندنیان بۆ ناو کۆری خه بات... ته نانه ت به فه ره نه گیش بۆ فیرکردنی زمانی بیگانه به مندالان.

که نه مه هه موو نه رکی سهرشانی شۆره کچی ناو په نه جره و دووده ری باله خانه ی به رزی شیعیر بئ، ئیتر چۆن نایه ته خواره وه بۆ کۆری ره نه جکیشان، بۆ کونده و گۆزه له لگرتنی سهر کانی... بۆ دروینه و گیره و کیشی سهر ده غلی بهر خۆری دوا به هار و سهره تای هاوین... بۆ گولۆچینی سهر خه رمان له گه ل بیوه ژنی کۆشئ هه تیو به سهر اکه و توو... بۆ گسکدانی بن دارتوو و تووچینه وه ی ناو باخه کانی جارانی هه ورامان... بۆ کۆله دار هه لگرتنی زستانان به پپی پیخاوس و له ناو به فرا... که نه مه نه رکی سهرشانی شیعری کۆمه له ی کورده واری بئ، دیاره نه بئ هیمنی شاعیر و ده یان که سی وه ک هیمنیش به شئ له م نه رکه یان بکه ویتته نه ستو و شیعریان له ژیر نه م باره قورسه دا بنالئینی... پیتلاو پئ و پئ بکا، کۆلی لاسه نگ بئ... تایه کی باری قورس و نه و تاکه ی سوک بئ... دهرگای له گریژنه بچئ!

شیعیر نه بوو تاوه بارانیک بئ په له هه ورئیکه به هار یا سهر په له له لاه، بای ئیلهامه که ی له گه ل گرمه و برووسکه ی دهر وونی شاعیردا راپینج بکا و پارچه زهوی

دهروونی شاعیره‌که‌ی پئی ناوړشپین بکا، تا نیرگسی تهر و پاراوی شیعریکی پر هه‌ست و عاتیفه‌ی پئی بروی، بۆ‌ئوه‌ی شیعریکی راسته‌قینه‌ی بی، بشی پئی بلین شیعر... نه‌گینا نه‌گهر وهک چۆن باخه‌وانیکی شاره‌وانییه‌کان، نه‌ک باخه‌وانی راسته‌قینه‌که به‌کۆل خۆلی هیناوه و ره‌قنه‌ی هه‌ورامانی پئی کردووه به‌ته‌لان و نه‌مامی تیا ناشتووه و پئی‌گه‌یاندووه، سۆنده‌یه‌کی لاس‌تیک بگری به‌ده‌سته‌وه و به‌لووه‌یه‌ک بکاته‌وه و بن داریک ئاو بدا و چل و پۆیی تۆزایی گولیک بشواته‌وه، شاعیریش هه‌روا، هه‌ر کاتئ پتیبستی پئی بوو، ده‌س به‌ری به‌لووه‌ی (به‌هه‌ره‌ی) بکاته‌وه و پارچه‌ شیعریک به‌بۆنه‌یه‌که‌وه بنووسی، ئه‌وه به‌پتودانی فه‌ره‌نگی راسته‌قینه‌ی شیعر شیعری نه‌وتووه، به‌لکو کاسی کردووه و قسه‌ی ریک خستووه...

بۆیه، نه‌گهر له هه‌ندی شیعی هینیشدا لاوازییه‌ک به‌دی بکه‌ین، نه‌بئ بزاین هینم کورده و کورده‌واریش له فیتربوونی ده‌ستنویژگرتن و نویتزکردنه‌وه بیگره تا نه‌گاته پتیکه‌وه‌نانی کۆر و کۆمه‌لی سیاسی و بلاوکردنه‌وه‌ی هۆشیاری نیشتمانی و نه‌ته‌وه‌یی و چینایه‌تی، هه‌مووی هه‌ر له شیعر ویستووه و رووی ده‌می بۆ کردووه‌ته شیعر، یا هه‌ر هیچ نه‌بئ شیعی بۆ هه‌موو ئه‌م مه‌به‌سته‌وه دور و درتیز و به‌ده‌ره‌تانا نه‌ خستووه‌ته کار... هینیش له گه‌لی له‌م ئه‌رکانه‌دا یه‌کئ بووه له‌و شاعیره‌ کوردانه‌ی بۆ کۆمه‌له‌ی کورده‌واریان نووسیوه. شۆره‌ کچی شیعی له‌ په‌نجه‌ره و دووده‌ری به‌رزی باله‌خانه‌ی دووری له‌ پاله و ره‌نجبه‌رانی نه‌ته‌وه و ولاته‌که‌یدا رانه‌گرتووه بۆ خۆی تا له‌وئ له‌ نامیزی گری و ده‌سه‌ملانی بی... له‌گه‌ل خۆی دایگرتووه‌ته خوارئ بۆ ناو خه‌لک... بۆ به‌شداری له‌ تالی و سویری ژباندا، تا نه‌گهر ئه‌مرۆش گولاله‌ سووری روومه‌تی ئه‌م له‌به‌ر ئاره‌قه‌ی ره‌نجکیشان بژاکئ، گولی ره‌نگاوړه‌نگی شیعی کوردستانی سبه‌ینیمان هه‌میشه هه‌ر گه‌ش بی و سیس بوون نه‌زانئ.

جا له‌ باریکی ناله‌باری وه‌ک ئه‌وه‌دا که هینم و هینمه‌کانی هه‌موولایه‌کی ولاته‌که‌مان شیعی تیا نه‌لین، به‌هه‌رمه‌ندی هونه‌رمه‌ند له‌وه‌دا دیاری ئه‌دا که چه‌ند ئه‌توانئ ئه‌رکی سه‌رشانی خۆی به‌رامبه‌ر به‌هونه‌ره‌کی و به‌رامبه‌ر به‌کۆمه‌ل‌یش له‌یه‌ک کاتدا له‌ کاریکی هونه‌ریدا بخاته‌ یه‌ک و نه‌هیلئ هیچ کامیان بین به‌کۆسپ له‌ رپی ئه‌ویاندا، یا هیچ نه‌بئ یه‌کیکیان ئه‌ویان بکا به‌ژیر پتیه... من لام وایه له‌م تا قیکردنه‌وه قورسه‌دا هینم له‌ زۆر به‌شیدا گره‌وی سه‌رکه‌وتنی به‌باشی بردووه‌ته‌وه.

براده‌رینه!

ئه‌زانم زۆرتان هینمتان به‌را‌ده‌یه‌ک خۆش ئه‌وی ناتانه‌وی به‌هیچ کلۆجیک شتیکی له‌باره‌وه بنووسری بۆنی ره‌خنه‌گرتنی لیوه‌ بی. به‌لام منیش هینم وه‌ک ئیوه و بگره زیاتریش خۆش ئه‌وی. سه‌ره‌رای شاعیرییه‌تییه‌که‌ی، من بۆیه‌شم خۆش ئه‌وی چونکه ره‌مزی مه‌سه‌له‌یه‌که‌ که به‌یه‌کئ له‌ پیروژترین مه‌سه‌له‌کانی ئه‌م چه‌رخه‌ی ئه‌زانم: مه‌سه‌له‌ی خه‌بات له‌ پیناوی نازایی نیشتمان و سه‌ره‌رزی هاوولات و رپیز لئ گرتنی هه‌موو ئه‌و مافانه‌ی ئاده‌میزادا که ئه‌گهر یه‌کیکیانی لئ زه‌وت بکری و ئه‌زانم به‌شیکی گه‌وره‌ی مرۆفایه‌تییه‌که‌ی پتیشیل کراوه.

به‌لام له‌گه‌ل ئه‌م خۆشه‌ویستییه‌شمدا بۆ هینم، هه‌رگیز له‌و باوهره‌دا نیم و لام وایه ناشیم که ئه‌بئ خۆشه‌ویستی و بگه‌یه‌نی ئه‌و ره‌خنه‌یه‌ی له‌ دلتدایه بۆ خۆشه‌ویسته‌که‌تی ده‌رنه‌پری، نه‌وه‌ک ئه‌وه‌نده له‌ پتیبستییه‌کانی شارستانه‌تییه‌ی ئه‌م چه‌رخه‌ دووری دلی گه‌رد بگری لیت.

مانگه شه و

به لینی راگه یاندی راسپارده
گوتی: بۆت دیتته بن ئەم پارده، غارده
له جیژوانی له میژه چاوه پیتتم،
نه هاتی، کیژی جوانی هه لێژارده!
ته زوی گهرم به له شدا دی، ئە گهرچی
ته زاندی شان و پیللم به ردی پارده
وهه با رهنگ و روخسارت ببینم
به من چی تیشکی داوی مانگی چارده
گری ئەم روومه تهی تو گهرم و جوانه
تریفه ی مانگه شه و، جوانیش بی، سارده

۱۹۷۴

نالهی جودایی

ساقیییا! وا بادهوه، وا بادهوه
پوو له لای من که به جامی بادهوه
موشته ری وهک من له مهیخانێ که من
زوربه یان شاد و به که یف و بی خه من
مه ی هه راهه بۆ سه ههنده و بی خه مان
مه ستنی بی خه م بۆچی بگرن ئیخه مان؟
ئهم شه راهه تاله دهرمانی خه مه
لیتی هه رام بی ئەو که سه ی دهردی که مه
ئهم شه راهه تاله بۆ بی دهرد نییه
لیتی هه رام بی ئەو که سه ی رهنگ زهرد نییه

195

بۆ که سه یکه مه ی: چزیلکی پیوه نی
بۆچی ملهور لیتره بینی پیوه نی؟!
بۆ که سه یکه مه ی: که دهردی کارییه
بی خه میک بیخواته وه، زۆردارییه
بۆ که سه یکه مه ی: دللی پر بی له داخ
بۆچی لیتی بخواته وه به رزه ده ماخ؟!
ئهو که سه ی بی که س نییه و خانه خه راب
دهک به ژاری ماری بی باده و شه راب!
ئهو که سه ی نه یچی شتووه دهردی ژیان،
ئهو که سه ی نه یدیوه ئیش و برک و ژان،
ئهو که سه ی نه کرا نیشانه ی تیری خه م،
شانی دانه خزا له بن باری سته م،
ئهو که سه ی هه ستنی به زۆرداری نه کرد،
تیخی زۆرداری برینداری نه کرد،
ئهو که سه ی ده ستنی له ئەو کت به ردرا،
ئهو که سه ی دوژمن له مالتی دهرکرا،
ئهو که سه ی نه یبینی هاتی دوژمنی،
نیری یه خسیری له ئەستۆ دارنی،
ئهو که سه ی هینده نه بوو زویر و زگار،
وا نه که وه ته بهر چه پۆکی پۆژگار،
ئهو که سه ی نه یهاری به رداشی زه مان
ئهو که سه ی «زیره ی نه گه ییه ئاسمان»^(۱)
ئهو که سه ی دووری عه زیزانی نه دی،
تیر و تانه ی بی ته میزانی نه دی،
تۆزی به دبه ختی له سه ر شانی نه نیشته،
لیتی نه گیرا ده ورو پشت و چوار ته نیشته،

196

ئەو كەسەي خواردى و لە بن سىبەر كەوت
شەو لەبۆ كەيفى لە مالى دەركەوت:
بۆ دەبى بيت و بكا مەيخانا تەنگ؟!
شويتى ديكە زۆرە بۆ گالتە و جەفەنگ...

ئەو كەسەي راوى نەنبن ليرە و لەوى،
ئەو كورەي ماچى كچانى دەس كەوى،
ئەو كورەي هيشتا لە ژوانى پتى هەيه،
سەيرە، زۆر سەيرە كە ئالوودەي مەيه.
ئەو كورەي دۆي داوەتى دەستى دەنى،
بيتە ئيرە، چۆنە هەي دىي ناكەنى؟!
ئەو كەسەي «دەستى لە مەمكان گير بى» (۲)
ئەو كەسەي «تفلى دلى بۆ ژير بى» (۳)
ئەو كورەي كيژىك بەرەو پرووى پىكەنى
ئەو كەسەي هەر سووكە ئاورپىكى دەنى
ئەو كەسەي پەنچۆلە بكوشى جاروبار،
ئەو كەسەي دەستى بگاتە گەردنى يار،
ئەو كەسەي رامووسى كولمى تاسولوس،
ئەو كەسەي تىي هەلنەدابى چارەنوس،
ئەو كەسەي بژىي خوناوەي گەردەنى،
كوفرە يەك قەترە شەرابى گەر دەنى...

ئەو كەسەي ئاسوودەو و خوش رايوار،
قەت خەمى يەخسىر و كۆيلانى نەخوارد،
يەك لە مالى چاوەرپتى بوو بيتەو،
دەركى نيومالىكى لى بكرىتەو،

خەمپرەوينىك گوى بداتە رازى ئەو
نازەنينىك بى بكيشى نازى ئەو،
بگرى پەنجەي نەرم و نۆلى ناسكى،
بۆي كرابىتە سەرىنى، باسكى،
هەيبى هيز و گورد و تين و تاو و گوپ،
رۆژگارى رەش نەبى، بەختى مكور،
ئەو كەسە جىگاي لە مەيخانا نيە.
ئەو كەسە بادە و شەرابى بۆ چىيە؟!

ساقىيا، وا وەرگەرى، وا وەرگەرى!
پروو لە لاي من كە، مەچۆ بۆ سەرىپرى..
لەنگەرى بگرە، مەبە وا بەرزەفر
بىنە بۆ من، بىنە بۆ من، جامى پى
مەي حەلالە بۆ منى ويرانەمال
بۆ منى سەرگەشتەو و پرووت و رەجال
بۆ منى بابردەلەي گەردەنشين
بۆ منى دل پى لە ناسوور و برين
بۆ منى ئاوارەو و دوورە وەتەن
بلبلى بى بەش لە گولزار و چەمەن
پەپ وەرىوى، بال شكاوى، دەنگ پراو
بى بژىوى، بەش خوراوى، دەرکراو
پىرى زورھانى، كەنفتى، دەربەدەر
دیده سوورى، دل مەكۆي دەرد و كەسەر
داتەپىوى، بى پەسىوى بى قەرار
بى كەسى، دەستە شكاوى، كۆلەوار

لَیو به باری، دهرده داری، ره نجه رۆ
شاعیری جوانی په رستی دل به سو...

ساقییا! بۆ کوئی ده چی، بۆ کوئی ده چی؟
تۆش له بهر ئه و مله سورانه ملکه چی؟
تۆش به رهنگ و بۆی ئه وان خواردت فریو؟
چاوی تۆشی هه لفریواند زیر و زیو؟
تۆش ده گۆر به وه ده گه ل گه وه هر هونه ر؟
که نگه گه وه هر جوانی کردن به خته وه ر!
زیر به لایه، بی وه فایه ده وله مه ند
هر هونه ر نه مره، هونه روه ر مه رد و ره ند
«چلکی ده سته مالی دنیا» (۴) وه ک ده لاین
مال په رست په میان شکینه و بی به لاین
قه دری جوانی کوا ده زانی مال په رست!
جوان په رسته پیری خاوه ن زه وق و هه ست

نا مه چۆ، جوانی مه چۆ، واوه مه چۆ؟
تۆ فریوی زیر و زیوی وان مه خو!
ئه وه وه سه بازانه جیی متمانه نین
هر ده زانن گول چین و به ی رنین
وا وه ره، ده ی وا وه ره، نیتزیک به لیم
بمده یه مه ی، بمده یه مه ی تا ده لیم:
«مست مستم ساقیا، دستم بگیر!
تا نه افتادم ز پا دستم بگیر!» (۵)
جا که سه رخۆش بووم به ده نگه کی نه وی
بۆت ده لیم ئه و شیعره به رزه ی مه وله وی (۶)

«بشنو از نی چون حکایت میکند
از جدائیها شکایت میکند»
گویم ده یه ئه ی دیده مه سستی قیت و قۆز!
تا بنالینم وه کو بلویر به سوۆز
نابی قهت ناله ی جو دایی بی ئه سه ر
جا چ نه ی بیکا چ پیماوی دهر به دهر
بۆیه ناله م تیکه لی نه ی کورد وه
شیوه نیکم پییه نه ی نه یکرد وه
لیم گه ری با دهر پر سۆزی دهر وون
لیم گه ری با هه لوه رینم ئه شکی روون
شیوه نی من شیوه نی ئینسانیه
بانگی نازادی و گرو ی یه کسانیه
شیوه نی من شینی کوردی بی به شه
ئه و گه له ی حاشا ده که ن لیبی و هه شه
با له زارم بیتته دهر پشکو ی شیعر
با فراوانتر بکه م ئاسۆی شیعر
پارچه گوشتیکه دلی من، روو نییه
نالنه نالی من دره نگه، زوو نییه
ده ردی دووری... ده ردی دووری کوشتمی
ده ردی وشیاری و سه بووری کوشتمی
یادی یاران و ولاتم رۆژ و شه و
لیبی حه رام کردم قه رار و خورد و خه و
خه مره وینیک لیره من ناکه م به دی
چۆن په نا بۆ مه ی نه به م، ساقی! ئه دی!؟
نابینم خاک و ولات و شاری خۆم
نابینم ناسیا و دۆست و یاری خۆم

پوو له ههر لايه دهكهم نامويه بوم
نابينم جيژوان و كهونه لاني خوم
پوو له ههر لايي دهكهم بيگانويه
ژين له نيوي بيگانهدا تنگانويه
شهو دهكيشم شهونخووني و بي خهوي
پوژ دهچيژم دهرد و داخي بي نهوي

چون نه نالي نهو دلهي پرههستي من؟!
چون له نهژنو ببنهوه دوو دهستي من؟!
چون نه نالي نهو دلنه نگانوتهيه؟!
بهرد له بهردی بيتهوه دهنگي ههيه
ژاني ناسوري جوداييم چيشتووه
ههرچي خوشم ويستووه جيم هيشتووه
ههلباوم من له ياري نازهنين
دهركراوم من له خاكي دل نشين
بوومه ناوارة و پهريوهي دوور ولات
كه و تمه نيوي ورده داوي ربي نهجات
بهكره شوفاره نهوي مووخه ي چنيم
زبي مهم و زبنان ولاتي لي ته نيم
كه و تمه نيوي چالي ديلي وهك (مه مي)
(يايه زين) له كوويه هاواري كه مي!
كوا قهره تاژدين، چهكو و عرفو له كوئين؟!
بينه هانام وهك پلينيكي چهنگ به خوئين
(لاس) ه شوړيكي بووم غه نيمي دوژمنان
ئيسسته نهنگواوم به تيري چلكنان

وام به ته نيائي له نيوي خوينا شه لال
كواني عيل و، كواني خانزاد و خه زال؟!
زور له ميژه ناره ناري مني نه بيست
ههروهكو (شه مزين)، (شه ميله) ي خوښ نهويست
وهك (سيامه ند) ي له چول و بهنده ني
جهرگي له ت كيردم په لي داره به ني
شه تلي جواناوم مني سارده برين
كوا (خه ج) م تا بوم بگيري گهرمه شين؟!
مانگي «كانووني به چلوان دهركرام» (۷)
وهك (براييم) لهو ولاته راونرام
كوا (په ريخان) به ند و باوم بو بلتي؟!
بو نه سووتيم نه به پو لوي سهر كلتي؟!
نهو له زوزان، من له ناراني ده ژيم
كي دهلي نه منيش (وهلي ديوانه) نيم؟!

كورده واري، نه ي ولاته جوانه كه م!
پوله كه م! خيزانه كه م! باوانه كه م!
نه ي نهوانه ي قهت له بييرم ناچنه وه
ئيسسته بمبين نهري ده مناسنه وه؟
پوژگار هاريومي وهك نه سپوني ورد
هيتز و تواناي لي بريوم دهرده كورد
بوومه گه چچار و دهكا گالتان به من
نهو رمووزنه ي زنده قی چووبوو له من

نه ي په فيقان، نه ي عه زباني ولات!
نه ي براي هاوسه نگره ي جهرگه ي خه بات!

گەر دەنالینم، ئەمن پەككەوتە نیم
 تی دەكۆشم بۆ وەصل تاكو دەژیم
 كۆششی من زۆر بەجییە و زۆر پەوا
 چونكە قانونی تەبیعیەت وایە، و:
 «هرکسی کو دور ماند از اصل خویش
 باز جوید روزگار وصل خویش» (۸)
 پێگە دەبرم، کوانی هەنگاوم شله
 راستە بێ هیژم، دەكەم ئەمما مله
 هەر دەپیتوم کیو و شاخ و چۆل و دەشت
 دیم بەرهو کویستان بەرهو باخی بەههشت
 دیم بەرهو زیخ و چهو و کانیایوی خۆم
 چۆن لەوانه وەردهگیژم چاوی خۆم
 دیم بەرهو ئەو دار و بەرد و بەندەنه
 دیم بەرهو ئەو باخ و میژگ و چیمەنه
 دیم بەرهو زوورک و تەلان و کەند و لەند
 دیم بەرهو بژوین و زەنویر و زەمەند
 دیم بەرهو پاناوک و ههواراز و نشییو
 دیم بەرهو ئەشکەوت و زەندۆل و پەسیو
 دیم بەرهو بەفر و چلووره و بەستەلەك
 دیم بەرهو شیخال و پێچکە و پەشەلەك
 دیم بەرهو لیژ و چر و بەستین و چۆم
 دیم بەرهو هەلدیر و گیژ و بەند و گۆم
 دیم بەرهو هۆیه و ههواری باسهفا
 دیم بەرهو لادی، بەرهو کانگە و هفا
 دیم ببینم نیشتمان و زێدەكەم
 دیم ببینم خزم و کاک و دێدەكەم

دیم و دەگرم بازی بیری شوخ و شەنگ
 دیم و دەگرم دەستی دۆی جوان و چەلەنگ
 دیم گراوی خۆم لە باوهش وەرگرم
 دیم نەهیتلەم بەرههەست و بەرگرم
 دیم و هەلدەمژم شەهێ کویستانی کورد
 دیم و دەچمە شەوینی بێستانی کورد
 دیم و دەشکینم لەوی جامی شەراب
 ماچی شیرین نایەلی تامی شەراب
 دیم و ناترسم لە پەرزینی بەزی
 هەر پەری سەرکەوت و دێوێزەمە بەزی
 تا بێنی نووری چاو و هیتزی پیم
 دیم و دیم و دیم و دیم و دیم
 دیم هەتا هەمبێ پرست و بێر و هۆش
 گەر گلاشم، کوردهواری و ئیوه خۆش!

۱۹۷۴

(۱، ۲، ۳، ۴) لە فۆلکلۆر وەرگیراوه.

(۵) نیوهی یەكەمی ئەم بەیتە هی شاعیریکی هاوچەرخێ فارس و، نیوهی دووهمی له یەكەم مەئنهویی مهولهویی بەلخییە.

(۶) مهولانا جهلاله‌ددینی بەلخی.

(۷) له بەیتی (برایۆك) وەرگیراوه.

(۸) شیئیری مهولهویی بەلخییە.

جوانی ره شپۆش

گوتی: ئەهی بلبله سەرمەستە که بۆ خامۆشی؟
 گوتم: ئەهی نوگۆلە خۆرسکه که کوا دلخۆشی؟
 گوتی: ئەهی شاعیره گەشبینە که بۆ ره شبینی؟
 گوتم: ئەهی ناسکه تهرپۆشه که بۆ ره شپۆشی؟

۱۹۷۴

تاوانی بێ هیزی

له کو ئەسرین دەبارینم له بۆ کوردی په راگەنده
 له گەرمین غەرقی ئارهق بووم و چاوم هەر له سامرەنده
 منی زنجیر پستین لێره ئەسیری بسکی جوانیتکم
 زەمانە گەرچی ئالۆز و پەشیتو، «کەل بەموو بەنده»
 گوتی: «ئێواره بازاری» وەرە ماچت دەمی، نەموست
 هەلۆی کویستانی کوردستانم و نازیم بە دەستەنده
 دلەم سەد هیندی دیکانە بە ناز بشکینی، دەنگ ناکەم
 چ سوودیکی هەیه، کێیە پرسی داد و گازنده؟!
 جیهان و هەرچی خێر و خۆشییە بۆ هەلبژاردانە
 بهقانونی تەبیەت پاشەرۆک خۆره ئەوی گەنده
 ئەگەر تاوانی بێ هیزی نییە بۆچی له دنیا دا
 بەشی من ماتەم و شینە، بەشی خەلکی زەماوئەنده
 بەمردوویش نیشانە ی گوللە یە ئەو کەلله پر شۆره
 ئەویستاش دەرسی سەربازی دەلی ئەو شاعیره رەنده
 سەری تەعزیم له بەر تو دانەواندن فەخره بۆ «هێمن»
 بژی (حاجی) که کێوی هیممەت سەد هیندی ئەلوهنده

۱۹۷۴

ئێواره ی پایز

له ئاسۆیه کی دووره دەست
 ئاوابوو زەرده ی پایزی
 ده تگوت بوو کێکی بێ نازه
 په رده جی دێلی به زبزی

په له هەورێکی چلکنه
 گرتی سووچێکی ئاسمان
 گەلای زەردی دارێک وەری
 زریان بردی بەرەو نەمان

جووتیک کۆتری سەر بە کلاوه
 هەلکورمان لە سوانە یەک
 دیاره لەو دەورووبەرانه
 پێیان شک دی هیلانە یەک

پاساری سەرداری کۆلان
 فرە و جیکە یان لی برا
 قەل فری... فری... تا ون بوو
 هەر روورە شیبی خۆی پی برا

شە پۆلیک مۆسیقای بە سۆز
 هات و رابورد بە بن گۆتەمدا
 شوێنێکی بۆ خۆی کردەوه
 له ناخی دلی توێ توێمدا

ئاخـر كـۆلى بۆ بـردە ژوور
باربەرىكى درىژى رووت
دەركى دووكانى گالە دا
مام حاجى و بەرەومال بزووت

نازدارىكى چارشىيو بەسەر
بەتەنىشتمدا تىپەرى
بەغار هات و توند قىژاندى
رووتەلەيەك بە بەدفعەرى

كەمىك راوہستا جا رابورد
ئەو لاوہى جادەى دەپتەوا
دياربوو خىسىكى دابوويە
ئەو شوخە لە بن چارشىيو

كىژىك خۆى لە ژوور کوتاوە
دەركەى حەوشەكەى پتەودا
ئىتر شوئىنەوارى جوانى
بەدى ناكەم لەم نىتەودا

تا تارىكان پەيدا دەبى
چۆل و چۆلتىر دەبى جادە
نە دىتە دەركىژى لەبار
نە رادەبرى لاوى سادە

هەوا بوولپلە، ئا و لپلە
گول سىس بوو، گەلا زەردە
تەنانتە رەنگى گۆراوہ
ئەم دىوار و دار و بەردە

تەماشای ھەر شتە دەكەم
رەنگى پايزى گورتووە
جوانى خۆى لى شاردوومەوہ
دزىوى رىزى گورتووە

چاوم لە ئاسمان بىرى
دلم ھىندەى دىكە گىرا
گەلىك بىرەوہرى كۆنم
لەپىر ھاتنەوہ بەبىرا

ئارام ئارام بەلۆژە لۆژ
ئەوا بەرەو مال بوومەوہ
نە كەس لە پىشمدادەروا
نە كەس ديارە بەدوومەوہ

نا نا نارۆم، مەلەى دەكەم
لەنىو دەريای مەندى خەيال
داھىزاو و رووگرژ، توورە
دل پر تاسە، مېشك بەتال

ئاخ، ديسان رووپه پيک درا
له رۆژ ئه ژم پيی تهمه نم!
ئاخ، ديسان شه و داها ته وه
من هه روا دووره وه ته نم!

ئاخ، ديسان چوومه ژير بالی
رهشی شه و گاری ته نیایی!
ئاخ، ده بی ديسان بچ پيژم
ژهه راوی تالی جودایی!

ئاخ، ديسان ده بی رابویرم
له ژوور پيکی سارد و سردا!
ده گه ل نازار دهسته ملان بم
تا به بیان له نوینی شپردا!

دهرۆم، ده ترسم، ده له رزم
له په لاماری مۆتهی شه و
داد له دهس ئه م دلێ به خه م!
وای له دهس ئه م چاوهی بی خه و!

دهرۆم تا سه ر پيکه وه نییم
ده گه ل زام و دهد و ئيشم
دهرۆم تا شه و پيکی پایز
من شه و نخوونی بکيشم

دوور قاقایه کم گوی لئ بوو
ده تگوت گولله م پيیه ده نی
چۆن به ئیوارهی پایزیش
ئی وا هه یه پی بکه نی!

خه یالم ببوو به وشه
نه مزانی کهس به دوامه وه
دهنگیکی له رزۆک و نه رم
به سپایی جوابی دامه وه:

«به لئ هه ن و یه کجار زۆرن
بازرگانی فرمیسک و خوین
به لئ هه ن و پی ده ک هه نن
به سه ر به هه ش، به مل به کوین

به لئ هه ن و پی ده ک هه نن
به من، به تۆ، به هه زاران
به داخی باوک کـوژراوان
به هه نیسکی هه تیوباران

به نه زانی، به نه خـۆشی
به تاریکان، به شه وه زهنگ
به زنجیر، به ته ناف، به دار
به گرتوو خانهی ته ر و ته نگ

به بۆكۆرۈۈز به چرە دووكەل
به هالاو، به گىر، به ئاگر
به تەم، به مژ، به هورە، به دۆك
به تۆفانى ولات داگر

به بوومەلەرزە، رەشەبا
به سـووتمان و زيان و زەر
به هەرچى خراپ و شوومە
به گشت دەسكرى خواى شەر

به نالە، به كول، به گريان
به سينگ كوتان، به پروو پنين
به بەرگى رەش، به چاوى سوور
به گۆرخانە، به كۆرى شين

به كەلاو، به كوندەبوو
به ديوارى هەرەس هيناو
به داوينى تيتۆل تيتۆل
به ئانىشكى پينه كراو

به نووكە نووكى بيوەژن
به هانە هانى ماندووان
به زيرەزىرى مندالان
به نووزەى نيوە زىندووان

به نەرە نەرى جـهـلادان
به قرمە قرمى شەست تيران
به وپرە وپرى قەمچىيان
به ئەشكەنجەى رووناكبيران

به چلكى يەخەى كرىكار
به كەفى سەر شانى جووتير
به پەچە و رووبەند، به خەنجەر
به يەك نەبوونى مى و نير

به قەلەمى بەزىوى كول
به زمـانى لەبندا پراو
به دەركى داخراوى فيرگە
به كتيب و دەفتەرى دراو

له قامـوسى ئەوانەدا
به زەبى ماناي نەماو
به زيان له بزه هەلدەستى
وازيان له خوين و زووخواو

هەر دلۆپى خـوتىنى لاوى
بۆ وان ياقووتىكى سووره
هەر تکهى فرميسكى كيژى
بۆ وان مروارى به رمـووره

هه ناسه ی ساردی ئاواران
کۆشکی ئه وان گهرم دهکا
لهشی رهق و زگی برسی
جی پاروویان نهرم دهکا

سه رمایه ی وان له گه پدا بی،
با زۆر ده رک به قور گیرئ!
دۆلار له بره و نه کسه وئ
با کۆله وار بی داپیرئ!

ده با خوین بی و سه ران بهرئ
چه رخی کارگه یان بگه پئ
پئ ده کهنن، پئ ده کهنن
به بلێسه ی ئاگری شه پئ»

گوتم: «که وابوو، ئاشنا!
بهشی ئیمه له نیو چوونه»
گوتهی: «نا، نا، دوور بنواپه...
دوور بنواپه... ئاسۆ روونه...»

۱۹۷۴

به ره و ئاسۆ

سۆفیی گۆشه ی خانه قا بووم، ئیسته پیری مه یکه ده م
زاهیدی خه لوه تنشین بووم، ئیسته مه ست و مه یزه ده م
سه روی ئازادیش له بار و دلگهش و به رزه، به لام
گیانه که م! من شیت و شه یدای لار و له نجه ی ئه م قه ده م
جیلوه یی جوانی له هه رچیدا هه بی خۆشم ده وئ
رۆژئ کوشته ی مینی ژۆپ و رۆژئ گیرۆده ی شه ده م
هه ر یه که ی بۆ خۆی ده جوولینیته وه هه ستی ده روون
زه رده په پ، کاروانکوژه، تاریک و روونی سو یحه ده م
ئاسمانی ساو و ده ریای مه ند و تارمایی چیا
سپۆی لاسوور و به هیتی زه رد و هه ناری گول به ده م
کئ وه کو من سارد و گه رمی رۆژگاری چیشته وه؟
گا له ده شتی گه رمه سپر و، گا له کوستانه ی گه ده م!
وه ک شه پۆلی زبی خو په م ساتی هه دادانم نییه
گیژ ده خۆم، پیچی ده ده م، من رۆله کوردی ئه م سه ده م
رپگه سه خت و پر له که ند و له ند و هه لدیره و گه وه
هه ر ده بی ببزووم، ده بی بکشیم، وچانی لی نه ده م
سپبه ری مه رگم له پیشدایه و به ره و مه نزل ده رۆم
ناخی گۆری ته نگه جیگام، هه ر تل ئاسا بی قه ده م
من به ره و ئاسۆ، به ره و رووناکی بالم گرتوه
چۆن به ره و تاریکی ده خشیم، پال وه شه یتانی ده ده م!
کانیی روونم دی به لیشاوی به هار شلوی نه بوو
به فیری گه وره م دی چیا ی گرت و به تاوی بۆ قه ده م
ژینی کورتم دی پراوپر بوو له شانازی و شه ره ف
عومری زۆرم دی که دوایی هات به ریسوایی و نه ده م

ئاگرى سىنەم بلىسىە دى و ولات رۇشن دەكا
ئەو دەمەى خۆم وەك دلوپىك دەچمە نىو دەرياي عەدەم

۱۹۷۵

جوان ناسووتى

دېم كچىكى لەبارى لادىيى
بۆ نوپۇز رادەخا بەرەلبىيىنى
گوتىم: «ئەى نازەنن كە روخسارت
هەموو باخى بەھارى خوا دىنى
بۆچى پىت وايە ئەو خودا گەورە
هېندە بى رەحمە تۇش بسووتىنى؟!»

۱۹۷۵

سازى ناساز

بىلبى بالىكاوى وەختى گولم
ھەر شەپۇلان دەدا دللى لە كولم
كوردى بەندى بەيانى نەورۇزم
گىرى گرتوۋە دەروونى پىر سۆزم
موغى بى ئاگرى شەوى يەلدام
چاۋەپى چارەنووسى ناپەيدام
كەوى بىدەنگى نەوبەھارانم
گوللى بىرەنگى چاۋ لە بارانم
كونجى جىثوانى چۆل و خاموشم
سىبەرى نازەننى رەشپوشم

215

دەستى بەربووى كچى گەپى شايىم
ھەستى خنكاوى لاوى سەودايىم
كىلى گۆرى شەھىدى گومناوم
تاكە دارى كىرووزى بى ئاوم
دەفتەرى شىعەرى شاعىرى پروتم
شەمى سەرگۆر و دارى تابوتم
كونى گىراوى كۆنە شمشالم
خەونى ئالتۇز و خاتىرەى تالم
ژىلەمۆى ئاگرى بەيانانم
باوكى فرمىسكىم و كوپى ژانم
بالە سووتاوەكانى پەروانەم
شوشە بادەى بەتالى مەيخانەم
چلە رىحاننى دوورە دىراوم
سازى ناسازى ھەلپەسىراوم
تكە ئاونگى سەر گەلەلى زەردم
خەستە و دەردەدارى چى دەردم
ئاخرىن تىشكى خۆرى پايزم
شاعىرى پىرى توورەو و زىزم
چۆن دەتوانم بەتۆ بلىم من چىم؟!
خۆم گومانم ھەيە كە ھەم يا نىم!؟

۱۹۷۵

216

ماچی خودایی

وهره یارم، وهره ئه‌ی تازه یارم!
وهره ئه‌ستیره‌که‌ی شه‌وگاری تارم!
وهره ئه‌ی شاپه‌ری بالی خه‌یالم!
وهره ئه‌ی شه‌وچرای رووناکی مالتم!
وهره خاسه‌که‌وی رام و که‌ویی من!
وهره ئیلهامه‌که‌ی نیوه شه‌وی من!
وهره ئۆخترنی سینه‌ی پرگری من!
وهره پیروژه‌که‌ی به‌رزه فری من!
وهره ئاونگی سهر په‌لکی گولتی سوور!
وهره ئاورینگی گهرم و مه‌شخه‌لی نوور!
وهره ئه‌ی ریتنه‌ی بارانی به‌هاری!
وهره شی‌عری ته‌ری پر ورده‌کاری!
وهره ئه‌ی نه‌ونه‌مامی باخی ژینم!
وهره ئه‌ی شاگولتی می‌رگی نه‌وینم!
وهره کاروانکوژه‌ی کاتی به‌یانیم!
وهره بیره‌وه‌ری و ئاواتی جوانیم!
وهره ئه‌ی بوت هه‌تاکو بتپه‌رستم!
وهره مه‌مکۆله‌که‌ت بگرم له‌ مستم!
وهره ئه‌ی (خه‌ج)، وهره ئه‌ی (خاتوو‌زین)م!
وهره با به‌ژن و بالاکه‌ت ببینم!
وهره با دامرئ ئاوات و تاسهم!
وهره با بسکه‌که‌ت لادا هه‌ناسهم!
وهره با هه‌لمژم ئه‌م لیه‌وه گهرمه!
وهره با هه‌لگوشم ئه‌م رانه نهرمه!

وهره جوانی، وهره نازت بکی‌شم!
وهره وه‌ک ده‌سته‌گول داتنیم له‌ پیشم!
وهره با به‌س بکه‌م ئه‌و باوه باوه!
وهره با بێن بکه‌م ئه‌و بسکه‌ خواوه!
وهره با ده‌س له‌ بالاکه‌ت وهرینم!
وهره کولمه‌م له‌ کولمه‌ی تو خشینم!
وهره سووریه له‌سه‌ر واده و به‌لینمی!
وهره کوردبه و مه‌که په‌یمان شکینمی!
وهره گیانم فیدای چاوی ره‌شی تو!
وهره با هه‌ست بکه‌م گهرمی له‌شی تو!
وهره ماچم ده‌یه ماچی خودایی!
که‌ بیزارم له‌ ماچی سینه‌مایی!

۱۹۷۶/۱/۱۲

ده‌ستی ته‌زیو

حه‌یفه ئه‌و ده‌سته که گولزاری ده‌نه‌خشانده‌، بشکن
حه‌یفه ئه‌و ده‌سته که دل‌داری ده‌گه‌وزانده‌، بشکن
حه‌یفه ده‌ستێ که به‌ له‌رزی و به‌ ته‌زیوی دیسان
دوژمنی مله‌پوری زۆرداری ده‌له‌رزانده‌، بشکن

۱۹۷۶

کوانی؟

کوانی ئەو پەنجە که توندی دەگوشی مەمکی توند؟
کوانی ئەو پییە که بۆ ژوانی دەچوو گوندا و گوند؟
کوانی ئەو چاوه که هەر جوانی دەبینی و چی دی
کوانی ئەو بیره که هەڵدەفەری بەرەو بەرزی و دوند؟

جوانی بەس نییە

جوان پەرستم، جوان پەرستم
بە دیداری جوانان مەستم
که دەبینم کیژی تەپۆش
گشت خەمی دەکەم فەرامۆش
که کیژیکی جوان دەبینم
سارپێژ دەبنەوه بەرینم
که دەبینم لەنجە و لاری
هەست ناکەم بە چ ئازاری
که نازداری رادەبری
دلی ساردبۆوه گری دەگری
که چاو لە چاوی دەبیرم
بە ئاسمانیدا دەفرم
که رێک دەکوشم پەنجەمی نەرم
لەشی سیرم دەبی گەرم
بزهی شیرینی سەر لیوی
هەستی پیرانەم دەبزیوی
نازی شوخیکی نازەنین

دەمباتە بەهەشتی بەرین
بیرم لە بەرم دەروین
که چی کچم هەر خوش دەوین
کچ ئاواتی پیروژمن
خوشیی دلی پر سۆژمن
کچ نووری دیدە و چاومن
بەندی جەرگ و هەناومن
کچ رووناکایی ژینمن
کچ هەتوانی برینمن

بەلام ژین هەر هەوەس نییە
جوانیش بەتەنی بەس نییە

پەرستاری رەشپۆش

پزیشکم شەرمەزار بۆوه که نەیتوانی بکا چارم
دەبی هیوام بە مان چەند بی که رەشپۆشه پەرستارم
دەلیی چۆنی؟ چلۆنت تیگەییتم دەرد و ئازارم
بەساغیبیش نەیتوانی هەستی من دەربیری گوفتارم

۱۹۷۶

چاويلکه

لهو ده مهی را دلّم لئی داوه بو ژوان
من دیوانه ی چاوی جوانم، چاوی جوان
گهرچی خه لکی ولاتی چا و جوانانم
چاوی جوانم نه دی تییر به چاوانم
هه تا لاو بووم چاوی جوانم لی ون بوو
په چه و رووبه ند و چارشییوم دوژمن بوو
ئیستا پیرم و که وتوومه ته تاویلکه
چاوی جوانم لی ون ده کا چاویلکه

۱۹۷۷/۱/۲۰

خۆزگه

خۆزگه وهک خۆر نه مدیبايه شهوی تار
خۆزگه تاوی رام نه بواردبايه بی یار
خۆزگه پیری که له لای نه ده کردم
خۆزگه له یه کهم ژوانگه دا ده مردم

۱۹۷۷

عیشق و نازادی

ئه گهرچی شهو درهنگه ساقی بۆم تیکه که میکی تر
که و ائه مشه و سه ری هه لدا له ناخمد ا خه میکی تر
له باده ئه م ژه مه تییر که منی تینووی جگه رسووتاو
به چی دیاره که ده بینم شه و یکی تر، ژه میکی تر!
ئه وه نده ده رده دار و بی په رستارم که پیم وایه:
له سه ر کیکی ته مه ن هه لئا کری تاز ه شه میکی تر
گه لیکم رۆژگاری تال و شیرین رابوارد، ناخۆ
مه رگ مه ودا ده دا دیسان بینم سه رده میکی تر!
گه یشتمه سه ر ترۆپکی ئاره زوو رۆژی، که چی روانیم:
له پيشمدایه زهرد و ماه و سهخت و ئهسته میکی تر
هه تا چارشییو به سه ر تووه ده بینم ناز نهینی کورد
به سه ر بیبیله که ی چاوی منا ده کشی ته میکی تر
نه ما (خانی) هه تا چیرۆکی عیشقی ئیمه دار پتر
ده نا هیشتا له کوردستان ده ژین (زین و مه م) یکی تر
په پوله ی خۆشه و یستی من له شوینی ناگری تارام
ده نیشی و بالی ده بزئوی له سه ر سینه و مه میکی تر
هه زار هینده په ریشان و سیا چاره بژیم هیشتا
له نیو دلدا هه مه تاواتی خال و په رچه میکی تر
هه تا کو دواپشوو رپیواری پتگیای عیشق و نازادیم
ئه گهر بیجگه له ناکامیش نه بینم به ره میکی تر
که فرمیسم له سه ر روخساری کیژی دلشکا و بینی،
گوتم: یاخوا له سه ر سوور گول نه بینم شه ونمیکی تر
شه و یکی چاوه نواری بووم، نه هاتی گیانه که م، و یستت
منی دل ناسکی شاعیر بگیرم ماته میکی تر

خدر نیم بۆ ته مه ن شیت بم به کانیی ژینیی دانوسسیم
 ئەوه ندهم ژین دهوی تا دەم دەنیمه نیو دەمیکی تر
 به تۆ چاره ی چلۆن دهکریی دهروونی پر له ناسۆرم
 خه ساری بۆ دهکە ی دوکتۆری زانا مه ره مه میکی تر
 به هار و گول، کچ و مانگه شه و، شیعیری ته ر و باده
 له وه ی زیاتر جه نابی شیخ گه ره کته عاله میکی تر

۱۹۷۷

سووری دهوران

زه مانی زوو هه بوو میریکی زۆردار
 دزیو و دلره ق و خوینریژ و لاسار
 دللی خووش بوو به ئازاری هه ژاران
 به دهس ئەو چوون هه زاران و هه زاران
 قسه ی خووشی ده گه ل خه لکی جوین بوو
 هه می شه تیخی جه لادیی به خوین بوو
 سه ری زۆر لاوی جوانچاکی بریبوو
 زگی زۆر پیاوی دلپاکی دریبوو
 رق و قینی له نیوچاوان دهباری
 دزی و سووتمان و کوشت و بر بوو کاری
 بزه ی هه رگیز نه بینرا بوو له سه ر لیو
 دهغه زری وه ک به کانه و برپه کی کیو
 درنده ی هار و ماری بی په زا بوو
 له تالان و برۆیه شاره زا بوو
 له ترسانی ولات پر ترس و په بوو
 په موزنه ی تاریکان و خییوی شه و بوو

223

گرووگریان به ناوی ئەو دهکرد ژیر
 لهوی تۆقیبوو هه م زارۆک و هه م پیر
 مه کۆی جه رده و چه تان بوو دیوه خانی
 غولام و نوکهری بوون نانی نانی
 لهوی بیزار بوو ئینسانی به نامووس
 ته شی ریس بوو له ده رکی ئەو زمان لووس
 دهیانکرد خزمه تی وه ک دیل و بهنده
 هه تیوچه و سه سه ری و سوۆده و سه هه نده
 له هه ق بیزار و دل به سته ی ریایی
 به که م تۆچینی کیلگه ی بی وه فایی
 نه یاری چاکه و و یاری خه راپه
 خه زینه ی کون بر و شاری خه راپه
 په ری قامووسی ئەویان کردبوو داگیر
 وشه ی دار و ته ناف و کوۆت و زنجیر
 به راستی مله وریک بوو دوژمنی گه ل
 له بهر ئەو نه یده و پیرا که سه بلتی: له ل
 خودا رازی بوو لیی، ئەما خودای شه ر
 له خه لکی به ربوو وه ک گورگی نیو مه ر

به لام کیژتیکی بوو ئەو گه نده پیاوه
 که ده تگوت خوشکی ئاونگ و خوناه
 له باری، نازه نینی، کولمه ئالی
 نیگاری، دلرفینی، چاو که ژالی
 به ژن باریک و بالابه رز و ته ریوش
 به سک سووک و په زا شیرین و پرو خوش

224

ههني جوانتر له مانگي ناسماني
 پهرې رهدالتي بوو نه برؤي كه ماني
 بسك رهدستر له رؤزي ژير چه پوكان
 په شپو اوئ كه ژيري بو په شوكان
 كه زى خاوتر له خاوي لا نواله
 له شهرمي كولمي سوور بووه گولاله
 نه وي تيري نه وين جهرگي نه كولتي
 نه بوو ناگاي له پيكانى مژولتي
 بزهي دهرم ماني دهردي دهرده داران
 وشه ي وهك به خسته بارانى به هاران
 سه ماي په ربانه ده تگوت لار و له نجه ي
 پهرې گول ده بيه شاندى ده ست و په نجه ي
 كورپه ههردي ده هينا گوئ مه ماني
 له لاي وه ي تامي ده سبازي ده زاني
 هه موو شي وه ي له بابي خوئ جودا بوو
 فرشته ي پاكبي و خيري خودا بوو
 ته بيه ت نه و كره ي وا ورد ته نيبوو
 خوداي جواني له خوشياني خه نيبوو
 ده گهل نه و جوانييه خاوه ن شهرم بوو
 دلئ زور نهرم و خوئني زور گهرم بوو
 ده بوو جيئ نه و به رزتر با له هه وران
 كه چي ده ژيا له ژووري مالي گه وران
 ده بوو چه تري سه ري بالئ هوما با
 نه وهك ناوا له روو پوئشي خرابا
 ده بوو سواري قه لاندؤشي هه لؤ با
 له به رزايي چي ادا سه ربه خو با

نه وهك لتي داخرابا دهركي هه وشه
 ژيا بابه له نيو نه و غه ور و خه وشه
 ده بوو ژوانگه ي له كن راوگه ي كه وان با
 نه وهك وا چاو له ده ستي دهر كه وان با
 ده گهل پيروو بكا راز و نيازي
 گه لاويئري به هاورازي بنازي
 بكا سه يراني زهر د و ماه و رازان
 له خه و رابئ به سي رپه ي سه قر و بازان
 گزينگ بنگيئوي كولمه ي ناگريني
 شنه ببزيئوي بسكي پر له چيني
 ده گهل گول پيكنه ئي فينكي به ياني
 سه رانسهر پر له خوئشي بي ژياني
 ده گهل بولبول بلئ هه يران و به سته
 خه لك شهيدا بكا به و شور و هه سته
 ده بابه چيئري ئازادي بچيئري
 نه وهك فرميئسكي نامرادي بريئري
 به ناونگي بشوا روخساري پاكي
 له پاكمان ون نه بيئ ديداري پاكي
 ده بوو بوكشن ده س و په نجه ي له گووه ند
 «كوري، ديواندري»، به ند هه لبرئ، رهند
 ده بوو جووتي ژياني هه لبرئري
 نه وهك بابي به سه وقاتي بنيئري
 قه فه س زينداني تاوسي شوخ و مه سته؟
 كچي جوان و له بار و دهركي به سته؟
 كچي بي به ش له نيو بورج و قه لادا
 دوره نه ما له دور دورجي به لادا

دهبا هەر ئەتلهس و ديبای له بهر بى
 كچىك پروو بهسته و چارشپو به سه ربى
 بلا پاژنهى له زىرپى كهوشى جوانى
 كه دانرابى له دهركى دهركه وانى
 بهكارى چى دى خشل و زىر و زيوهر
 كچىكى نهشته نيو خهلك و جه ماوهر
 بهكارى نايه بهرگى جوان و مومتاز
 كچىكى چاوى دووروابى وه كو باز
 له ژارى تالتره خوراكى چهورى
 كچىك وهك رۆژ نه پيسته دهه له ههورى
 سياچالى كچانه كوشى مىران
 ههزار خوژگه به كاوالاشى فهقىران
 به قانونى ته بيهعت ناژى بى جوت
 ئەوى ئينسانه، جا دارايه يا روت
 كچى مىر و گه دا دلپان ههيه دل
 دلپش ناكاه له دلدارى و ئەوين سل
 په بهن تامى ژيانى چۆن دهزانى
 ئەگه «پى» شى بگاته ئاسمانى
 كه سىك جوتى نه بوو خو شى نه بينى
 به ههشت ناهيى رۆژى دىر نشيى
 كه سىكى ژيى بى ژوان رابوتى
 هه موو ژانى جيهانى پى دهوتى
 ئەوين مايهى ژيان و بوون و مانه
 ئەوين رايگرتوو دهورى زه مانه
 ئەوين نه بوايه پى ناوى بخوى سوتند
 جيهان چۆل بوو په پووش تپيدا نه ده خوتند

ژيانى بى ئەوين دهشتى نه بوونه
 له سايهى عيشقه ئەم دنيايه روونه
 ژيانى بى ئەوين گشتى زيانه
 كچيش نه بخوارد فرىوى ئەم ژيانه
 وه دووى دل كهوت و پچرى بهند و پيوهند
 دلى خوئى دا به لاوىكى هونه رمه ند
 هونه رمه ندىكى پاكى بهرزه ئاكار
 كه جارجار رپى ده كه وته مالى خونكار
 هونه رمه ندى كه هه نه غمىكى تارى
 گر و ئاورينگ و پشكوئى لى دهبارى
 هونه رمه ندى كه دهنگى پر خو روشى
 به بهندى ده پيه راند دهرد و نه خو شى
 هونه رمه ندى كه ههستى ئاگرين بوو
 دهروونى پر له ناسو و برين بوو
 هونه رمه ندى كه سووتاوى ئەوين بوو
 هه موو ئەندامى سووز و تاو و تين بوو
 هونه رمه ندى كه زادهى دهرد و خه م بوو
 زه دهى دهستى رهشى دپوى سته م بوو
 هونه رمه ندى به زگ برسى و به چاو تير
 له شه ر بىزار و دۆستى ئاشتى و خير
 هونه رمه ندىكى عه سرى فيئودالى
 دلى پر بوو، به لام گيرفانى خالى
 شه وانى به زم و شايى و شه ونشيني
 له درزى په رده به كـتـريـان ده بينى
 كه تيك ده لقا نيگاي پر گفـتـوـگـويـان
 ده ياندر كاند به سانى رازى خو بان

کوپیش سهوداسهري کيڙي ٿه مير بوو
 له داوي خوشه ويستيدا ٿه سير بوو
 ٿه وين نابيني بهيني قهه وم و دينان
 ٿه وين نازاني قهه رقي توڙي و چينان
 ٿه وين دوو دل دهکا مهفتووني بهڪتر
 لهڪن ٿه وهڪن ٿهڪن ٿهڪن ٿهڪن ٿهڪن
 ٿه وين خاتو زليخاي نهرم و هيدى
 دهڪاته ديلي عهبدى زير خريدى
 ٿه وينه شيخي سهنعاني غهيب زان
 دهڪاته گاور و شواني بهرازان

ٿه گهر خاتون گرفتاري ٿه وين بوو
 ٿه وينى لاههڪه زياتر بهتير بوو
 گري گرتبوو دهرووني پر له جوشي
 له تاوانى نه مابوو هوشي خوشي
 له سوڀي ٿه شوخه ٿه ٿه ٿه ٿه ٿه ٿه
 له ٿيندا ٿان و ٿيوشي پي پراپوو
 ٿه وينى ٿه دووانه دوور بهدوور بوو
 كه ديوارى قهلاي ميري سنوور بوو
 سنوور و شووره و تامان و پهريڙين
 له تامه زروڙي ٿه وينى تال دهڪهن ٿين
 قهلا سهخت و هرهه مخانه پراوپر
 دهرك گاله دراو و دهركه وان در
 مهگه ر بالدار بهسهر ڪوشڪا فريبا
 مهگه ر ليمشت دلي شوورهى دريپا
 مهگه ر رڙيڙيڪي بهزمى بايه خوونڪار
 ڪوپيشيان بردبايه لي بدا تار

له درزي پهرده ديبكاي بهڙني ياري
 له سيحري تپه پره رانديا سوڙي تاري

زه مان رابرد، پتر بوو ههستي دوستي
 به ٿي ههسته كه مير نايه ن دهروستي
 له دهوري ههستي كهس ناكيشري شووره
 خه ياليش شاره زاي پشتي سنووره

هه راسان بوو ڪچي ميري بهجاري
 گوتى: «بهسيه تي با راسپيرمه ياري»
 ٿنيڪي راسپارده كن هونه رمه نند
 «ٿيتر ٿه وي بهشي و سووتانه تا چهند؟!
 خه مي دووري نه خوين، هه چي دهبي، بي!
 دهبا بي و بروين، هه چي دهبي، بي!
 وهري بووم لهو ٿيان و پنج و موره
 به ئازادي بڙيم تاويڪي زوره
 هه موو زير و جل و نوشين و خواردن
 فيداي تاري دهگهل ٿه رابواردن
 هه تا كهى مهينه تي دووري بچيڙين!
 هه تا كهى بووڪي ئاواقمان بنيڙين!
 هه تا كهنگي خه يال بگرينه باوهش!
 بله رزيني مچورڪي بي بهشي لهش!
 هه تا كهى ٿه نه بينم تير بهچاوان!
 له سهه ر من داخراپي دهركي باوان!
 هه تا كهى داخري سينگ و بهرووي من!
 هه تا كهى نه شڪي تاسه و تاره زووي من!
 دهبا بي و روو بكهينه دوور ولاتان!

نه جاتم دا له نیو شووره و قهلاتان!
 نه گهر مه رده، به جهرگه، پاکه، سه ریا،
 ده با بی و من بکا له و به نده ده ریا!
 نزا و پارانه وه و گـریان و ناله
 چ سوودتیکی هه یه، نووشته ی به تاله
 نه بی باکی له خو تیری دیوه خانان
 به پیاوان دینه ده رگه وه هر له کانان
 به زور بشکی ده بی ده رکی قه لایه
 دهنه و ده رکه بوکی ئاوه لایه»

ئه وه ی بیست لاوؤ گه شکه ی گرت له تاوان
 گوتی: «ئاماده و سازم به چاوان
 دلتم ناوی نه بی قـوربانی نازی
 سه رم ناوی نه بی تته به رده بازی
 ئه و با بوی ئاوه لایه باوه شی من
 به سه بو من که ئه و بی تته به شی من
 له رپی ئه و دا به خت که م گهر ژیانم
 به سه ره رزی و به شانازی ده زانم
 له پیناوی ئه و ا گهر بچمه سه ر دار
 له ژیر پیمدا ده بینم مه زن و سه ردار»

شه وه زهنگی به زهبری زیر و به رتیل
 کراوه ده رکی زیندان بو کچی دیل
 کچه گۆریه وه کوشک و تاج و تهختی
 ده گهل ئازادی و تازار و سهختی
 به جووت رۆیین ده گهل یاری وه فادار
 به ره و مولکی ئه وین و ژینی ساکار

سنووربان هه لـوارد و چوونه شاری
 له ویش فه رمانه و با بوو نابه کاری
 له ویش میریکی زالم کاربه دهس بوو
 له ویش بی چاو و پروویه ک داربه دهس بوو
 له ویش زیندان و به ندیخانه پر بوون
 گزیر و پاسه وان شوین گپی و در بوون
 له ویش ههر سه ریزوی باسی سه ر بوو
 له ویش دنیا به که یفی بی هونه ر بوو
 له ویش ناپیاوی بازاری گهرم بوو
 له ویش باو باوی پیاوی بی شه رم بوو
 له ویش پیسکه و درۆزن کاری باش بوو
 له ویش مه ردا یه تی و پاکی له پاش بوو
 کوپ و کیژی له باری پاکی ساکار
 له رپی ژینا له وی بوونه کـریکار
 له بو نانیک و بو یه ک تۆزه پیـخـۆر
 یه کیکیان بوو به پاله و یه ک به جلشۆر
 ئه گهرچی زۆر گران بوو ئه و ژبانه
 به لام که یفی هه بوو به زمی شه وانه
 به رۆژ ئاواره بو پیـخـۆر و نانی
 به شه و دهسته ملان بوون تا به یانی
 له شی ناسک که ئازاری ده بینی
 زمان ده یگوت ژبان چهند نازه نینی!
 له دنیا دا نه بینرا نۆشی بی نیش
 که سیک خوشیی ده وی حازر بی بو نیش

ئه میربان کرد که له و کاره خه به ردار
 به خۆی دادا وه کو وورچی بریندار

بهرقدا چوو به ناههق خویننی رشتن
 گزیر و دهرکهوانی گرت و کوشتن
 ههمیشه دهیگوت: «ئهی ئه و ئابرووچوونه
 شستی وانهیبوووه وینه و نمونه
 کچی من بی بهجووتی بۆره پیاوی،
 دهکوژئی، خوئی له مائی کابه باوی!
 دهبی من چۆن بژیم و چۆن بمینم!
 له نیو هاوشانی خۆمدا سهر هه لینم!
 کچی من هه لگرن، وه للاهیی جوانه!
 کچی من بۆ کچی گوان و شوانه!؟
 له نیو مسکینیی خۆم ده به پللیته
 نه کوژم ئه و هه تیوه و ئه م سه للیته
 نه یانه ییلم ده بی له و سه رزه مینه
 له شانم دادرم ئه و پینه شینه
 وه کارخه م ده سته لات و هیزی زۆرم
 به خویننی ئه و په له و نه نگه وه شورم»

به پیتی کردن گه لی شهیتان و شو فار
 هه تا بیکه ن له حالی وان خه به ردار
 تووله ی شوینگی پری به ردا نه مل و مو
 وه کار که وتن له راویچکه و له بابو
 چ ناپیاون ئه وانه ی سوود په رستن
 دژی خاوه ن دلی شه یدا ده وه ستن
 چ سپله ن ئه و سه گانه ی گورگه میشن
 که لاک بو گورگی برسی راده کیشن

گه ران شو فاره کان قوژین به قوژین
 ولاتیان دا سه راسه ر سه نگ و سووژن

گه ران شار و گه ران دتهات و هویه
 هه م—وو یان پشکنی نو به به نو به
 گه ران کیتو و چیا و ئه شکه وت و زه ندو ل
 گه ران کادین و که ندوو و ئاخو ر و هو ل
 سه روشوینیان نه بو په یدا له هیچ کوئی
 که سی نه یدی سو دو شه یدا له هیچ کوئی
 به میریان راگه یاند وه ک رۆژه ره وشه ن:
 که «لیره نین، په راندوویانه که وشه ن»
 گوتی: «پیتان ده ده م ئه مجاره فه رمان
 بچن بۆ ولاتی دوور و ده ورو به رمان
 برۆن و رامه وه ستن، هیچ مه ترسن
 هه والی ئه و دووانه م بۆ بپرسن
 له هه ر کوئی هه بن بیان دۆزنه وه بۆم
 وه کو تازی به کار بیان قۆزنه وه بۆم
 «ده ده م پاره و خه لاتی باش به ئیوه
 که بۆم ده رده س که ن ئه و دوو سه ریزیه
 له بان هه وران بژین یا ته خستی به حران
 له داویان خه ن به فی ل و فه ند و مه کران
 گوتوویانه که خزمه تکاری چاکی
 ده بی وه ک دال بکه ی بۆنی که لاک
 له ئیوه کار و تیکۆشان، له من مال
 ده تانه پارم به سه ریا نا نه بن زال»

قه لای میران به ده س ناکه س ده نه خشی
 که «دار هۆره ی له خوئی بی زوو ده قه لشی»

ئەگەر زۆر و دراو دەوری نەبوو
 بلووری ژین دەبوو غەوری نەبوو
 ئەگەر پارە نەبوو بایر و پروا
 دەبوو زالم لە کوئی وا دەستی پروا؟
 ئەگەر خوێری نەکا میللەت فرۆشی
 لە خوئی نابینی زالم خێر و خوئی
 ئەگەر ئەسپی غەرەز ناوئ قەلەمباز
 بگاتە جیپی وەزیری پەنگە سەریاز
 کە فیل و روخ نەکە و نە کلکە سووتە
 مەلیک ماتە بە دەستی پیادە رووتە
 بە من ئەو هێرش و زەبر و زولم و زۆرە
 بەشی زۆری گوناھی مافتە خۆرە

بلاو بوون خێلی شۆفارانی بی عار
 لەدوای دوو ئاشقی لاوی فیداکار
 گەران شار و ولاتی دوور و نیزیك
 دووان بەزمانی فورس و تورک و تاجیک
 یەکیک بوو مارگر و یەک بوو بەدەرۆش
 یەکیک بوو حافظ و یەک بوو بەدەسکیش
 یەکیک بوو لۆتی و یەک بوو بەچاوەش
 یەکیک بوو سۆلتەر و یەک بوو بەجاکەش
 خەیبان و شەقام و ریتگەیان گرت
 هەموو جیبیان تەنی، گشت جیتگەیان گرت
 کچ و کور بی خەبەر لەو تۆرە داو
 خەریکی کاری خۆیان بوون لە لاو
 ئەگەرچی رووت و پێخواس بوون و برسی
 بەلام کەم کەم نەیانماو مەترسی

بەسەر بەستی ژبانی سەر حەسیری
 بەقوربانی بی تەخت و بەختی میری
 چ خۆشە سەربلندی و بی نیازی
 بەئازادی بخوئی نان و پیازی!
 دەلین یاری گوتی جاری بەیاری: (۱)
 «گەریدە ی شارەزای زۆر گوند و شاری
 لە هەمووان خۆشتر و جوانتر چ جیبە؟»
 گوتی: «ئەو جیبە خۆشە یاری لیبە»
 کە دل خۆش بوو دلۆبا دەریکا دەست
 شەکەت بی با لەش و ئاسوودە بی هەست
 دەسێک بکری بەشەو لە ملی نیگاری
 بەرۆژ ماندوو ببی با هەر لە کاری
 دەس و پەنجیک کە بوکشی جووتە مەمکی
 جەمام نابی بەکاری تاکو نەشکی
 کە لیو بمژی شەوانە لیوی دلدار
 بەرەنج کیشانی رۆژی ناگری بار
 کە شەو تیر ماچ و مووچ و گازە کولمە
 چبوو سووتاو و تاوانگازە کولمە
 کەسیکی چیژی ئازادی بچیژی
 لەوێ باکی نییە ئارەق بریژی
 بە بی رایەخ شەوی ئاسوودە دەنوی
 کریکاری کە یار پشستی بەهەنوی
 بەبی پێخەف شەوی گەرموگورە لەش
 کە یاری نازەنین بگری لە باوەش
 کە شەو دایالی پەنجە یاری جوانی
 بەرۆژ با هەر جەدو بی پیل و شانی
 کە سۆزی عیشقی وان هەردەم پتر بوو
 هەموو تاویکی عومریکی خدر بوو

له نیتو شۆفاره کاندای خواجه بهک بوو
 عهجهب زبانی خورۆ و پیره سه بهک بوو
 ئەمیر بۆ پاسی نیتو مالتی کرببوو
 نمونهی پیاو خراپی و دهم شیری بوو
 که خۆی بی بهش له خوشیی ژین کرابوو
 هه موو ده رکی هومییدی داخرا بوو
 که شهوقی عیشق و دلداریی نه دیبوو
 که گهرمی پیاوهشی یاری نه دیبوو
 که زیبک و غیرهتی میتری نه دیبوو
 که خوشیی پیاوهتی و نیتری نه دیبوو

دهروونی پر گریانه و حهسه د بوو
 ههتا ههز کهی بهخیل و شووم و بهد بوو
 که کوشتی پیاوهتی نه دهستی تاوان
 ههقی خۆی بوو رقی زۆر بی له پیاوان
 که وهک یهک بوون ژن و گاشه لهکن نهو
 نه بوو باکی بدا ئازاری ژن نهو
 چلۆن پروا نه کهن ئینسانی بی بهش
 نه بی بی رهحم و بی ئینساف و دلرهش
 که ئینسانیک وهکو هه یوان خه سیبی
 نییه سهیر گهر نمونهی ناکهسی بی
 به نه مری میر نه ویش خۆی کرده سوالکه
 گهرا شار و ولاتان نه مسهر، نه وسهر
 ههتا رۆژتیکى خواجهی دلرهقی پیر
 له مالتیک دووربه دوور ناسی کچی میر

تهماشای کرد جلوه رگی دراوه
 سههر و پوتراکى ئالتۆز و بلاوه
 بهرۆکی ئاوه لایه، سینگى رووته
 سهرى نهو کولمه ناسکهی تاوه سووته
 ههلی مالتیوه تا ئانیشکی بۆ کول
 ده پیتزی ئاره قسه زهنگول به زهنگول
 که چی شادیی له نیتو چاوان دهباری
 کچی میره و شهرم ناکا له کاری
 سهرى سوورما بوو نهو کابرا نه زانه
 چلۆن گۆراوه نه م دور و زه مانه
 «تهماشای نه م ژبان و ری و شوینه
 رهسه ن زاده و کول و نه سپۆن و سوینه
 به دووی کارا گه پان کووچه به کووچه
 له بۆ خاتوونی وا تاوان و سووچه
 به شیر و شه کری پهروه ده کراوه
 له کوشک و سه ره سه رایاندا ژیاوه
 هه می شه خاوه نی کۆیله و که نیز بوو
 جلوه رگی ههتا ههز کهی ته میز بوو
 نهوی ده ستووری دابا جی به جی بوو
 له خۆی زیاتر له ژووری کوشکی کن بوو!
 دهیان کرد باوه شینی نه مبه ر، نه و به ر
 له بن سیبه ر کچی نه شمیلی نه سمه ر
 که چی ئیستا له بهر سووره هه تاوی
 په رۆ شۆری دهکا بۆ نان و ئاوی
 مه گه ر باوکی په کی که وتوو له تالان
 که نه و ئیستا دهکا جل شۆری مالتان

دهبى خواردبىتى مىشكى گویدرئى
دهنا بۆنانى چۆن ئارهق دهرئى
ئەوى بۆئەو كرا، بۆكى كراوه؟
بهخوای وادياره نووشتهى لى كراوه»

ئەوئەندە تەسكە بىرى گەندە پياوان
دەكەن فەرقى كچى مىران و گاووان
دەلئىن: كەنگر و قوماش نابن بهوئلداش^(۲)
قسەى كەونە پياوانە و قسەى باش
دەسەلمىن به پياوى گەوج و سادە
كە: سوار هەر سواره، پيادەش هەر پيادە^(۳)
كچى مىران دەبى لىران وەخۆ خەن
كچى گاووان دەبى پووشكان وەكۆ كەن
كچى مىرى دەبى خۆشى ببىنى
كچى شوانى بچىتە نان چىنىنى

كچى مىرى دەبىنى باش و ئەفسووس
كچى مىر نەيدەبىنى پىره جاسووس
دەمەو ئىواره رزگار بوو له كارى
گەراره جا بهرەو ئامىزى يارى
بهلام جاسووسى پەستى شوومى ناپياو
بهدوای ئەودا دەچوو هەنگاو بههەنگاو
تەماشای كرد كه لاوىكى قوپاوى
له رىگايەى برىوه سىله چاوى
كه يارى دەرکەوت بى ترس و پارئىز
بەرەو پىرى فرى گرتى له ئامىز

له هىچ كوى دای نەنا تا بردىه ژوور
ئىتر رووى كرده ئەم ژووره خودای نوور

هەلى نا جىئى ئەوان و وەك كرىتوه
له لاقىنانى وەرئنا هەر له وىوه
ترەختان و ركىفكوت كەوتە رىتیه
له خەلكى وایه «كابرا ئاوری پىتیه»^(۴)
له سوئى مال و دراوى بالى گرتبوو
خەياللى مولك و ماش و مالى گرتبوو
هەمىشه وایه كارى پياوى نامەرد
كه سوودى خۆى دەكا تەنیا بهراوهرد
له خۆى رازى بكا ئەو مىرى خۆئىخۆر
دەروونى ئاشقان با ببىنى ناسۆر
خەلك تووشى بهلايه بى جەهەننەم
كه ئەو گىرى كەوئ دىنار و درهەم
هەتیبو بار سووك نەبى با بارى قورسى
نەبىتە خوار جەنابى ئەو له كورسى
به كوچكىتوه بدا جەرگى ژنى پىر
هەتا چەنگى له جىگايەك ببى گىر
بهوى چى چى بهسەر دى پياوى بى كەس
كه ئەو پارەى دەوئ و پارەى دەوئ و بەس
بهوى چى مالى خەلكى بى خودان بى
كه ماله جوانەكەى ئەو ئاوەدان بى
بهكوشتن دا خەلك ئۆردوو بهئۆردوو
پەكى پى ناكەوئ وىجدانى مردوو

بهتالووكه گەيشته دەركى مىرى
بهگورجى خۆى گەيانده كن گزىرى

گوتی: «زه‌حمهت نه‌بی پتی راگه‌یینی
همه‌مه‌عهرزیک و عهرزیک کی نه‌یینی
گرنگه‌عهرزه‌که‌م، رازیکه‌ره‌نگ بی
هه‌تا زووتر خه‌به‌ردار بی دره‌نگ بی»

ئه‌وه‌نده‌ی پی نه‌چوو بردیانه‌کن مییر
گوتی: «ئه‌ی مییری خاوه‌ن راو و ته‌گبیر
له‌زیادی بی همه‌میشه‌به‌خت و هاتت
پتر بی و ههر پتر بی ده‌سته‌لاتت
به‌جیم هیناوه‌ئه‌رکی به‌نده‌گیی خوم
ته‌مالم دیته‌وه، من نوکهری تووم^(۵)»

له‌سایه‌ی تووه‌خاین بیندراوه
چییه‌فه‌رمانی گه‌ورهم، وه‌ختی راوه»
ئیترا‌نامه‌رده‌پاشه‌وپاش‌کشاوه
له‌خوشییان ره‌نگ و رووی مییری گه‌شاوه
هه‌رای کرد: «کی له‌وییه^(۶) بیته‌ژووری»
به‌جاری داوهرین چهند زرته‌سووری
گوتی: «ئیه‌وه‌که‌خزمه‌تکاری خاسن
هه‌موو ئه‌و نوکهره‌باشه‌م بناسن
بکه‌ن ئیسته‌سهراپا‌زیر‌وه‌شانی
خه‌لانی گه‌وره‌یی داده‌ن به‌شانی»

وه‌کو‌ی کردن له‌پاشان گه‌وره‌گه‌وره
هه‌موو ده‌سته‌ونه‌زهر وه‌ستان به‌ده‌وره

چ گه‌وره‌گه‌وره؟ به‌نده و گو‌ی له‌مست بوون
به‌ره‌و رووی ئه‌و ته‌واو بی‌ده‌نگ و هه‌ست بوون
قسسه‌پان و ره‌زاگران و ده‌غه‌لکار
درۆزن، دووزمان، په‌تیاره، بی عار
به‌گژ‌خه‌لکا ده‌چوون وه‌ک نه‌رپه‌دیوی
که‌ئه‌و دیار با ده‌بوونه‌دیله‌رپوی
که‌ئه‌و ده‌یگوت: «ئه‌ری چبکه‌ین به‌یانی؟»
ده‌یانگوت: «گه‌وره‌مان بو‌خوت ده‌زانی»
گوتی: «ئه‌ی گه‌وره‌گه‌وره‌ی باره‌گای من
بلین ئیسته‌چییه‌ته‌گبیر و رای من؟
ده‌لین ئه‌و دوو که‌سه‌ی لی‌ره‌هه‌لاتوون
له‌پاته‌ختی ولاتی نیشه‌ته‌جی بوون
که‌دوستی خومه‌مییری ئه‌و ولاته
ئه‌مییرکی به‌زبیک و ده‌سته‌لاته
ده‌لیم چهند که‌س له‌ئیه‌وه‌هه‌لب‌ئیرم
بچن، سه‌وقات و دیاری بی بو‌بنیرم
به‌نامه‌لیی بخوازم رانه‌وه‌ستی
ده‌س و پیی ئه‌و دوانهم بو‌ببه‌ستی
به‌رپیان کاته‌وه‌بو‌ده‌رکی ئیمه
من ناماده‌م ئه‌ویش گهر‌کاری پی‌مه»
گوتیان: «سه‌ده‌ه‌ق! قسه‌ی مییری ته‌واوه»
گوتی: «ئیترا‌قسه‌م پی‌تان نه‌ماوه»

شه‌ویکی ره‌ش وه‌کو‌به‌ختی ئه‌سیران
وه‌کو‌دوارۆزی زۆردار و ئه‌مییران

نه مانگ دياربوو نه ئهستيرهی گهش و جوان
 ترووسكهی لی برابوو ناگری شوان
 دهرروونی پیاوخراپانه شهوهزهنگ
 كه داخترئ به بوغز و كینهو و ژهنگ
 بهروالتهت كش، بهلام پركارهساته
 ههزاران رازی تیدا گهرچی ماته
 له كۆشك و گرتووخانهی دهرکهبهسته
 پهكیتک مهسته، ههزاران زار و خهسته
 له لایه لایه دراونه بهر شکهنجسه
 له لای دیکه سهمایه و لار و لهنجه
 له کونجی بیوهژن دهگری و دنالی
 له کۆشکی بادهگیره چاو کهژالی
 له سووچی باب له سوئی رۆلهی دهسووتی
 له قهسریکی دهرهقسی نیوهرووتی
 کچی بی بهش له ژووری تهشکی دهسری
 کوری ناغاش بهپاره جوانی دهکری
 ههتیوی برسی چلمی ههلهلووشی
 کوری شیخ ئارهقی نابری له شووشی
 له لایه چارهپهش کهوتوه له کۆلان
 له لایه پاره بهش دهکری به کۆلان
 له لایه جامی باده پر کراوه
 له لایه داری ئیعدام ههلهخراوه
 بهلی راسته قهلاهی میترانه شهوگار
 بهلام تیدا ونه تاوانی بهدکار

کچ و کور نووستبوون بی خهه له کهپری
 نهیانزانی که داروغه دهیانگری

له کوئی دلداری پاکی چاکی ساکار
 دهزانی فیل و مهگری پیاوی زۆردار
 له چین بی یا له ماچین بی دیاره
 که ناغا دوژمنی چینی ههژاره
 له لای خویان ههپانه غیرهت و رهگ
 لههر شوینئ ههبن توخمی دهرهبهگ
 له چین کیژی نه میری ههلبگیری
 له ماچین کهسری شان به نه میری
 له میران ههه کهسیکی دنیا بی
 له ژینا تووشی خیر و خووشی نابی
 نهیانزانی ئهوهی ئیرهش نه مییره
 خهریکی راو و پرووت و رهش بگیری
 ههتا لییان وهژوور کهوتن پهساوول
 له خهودا سواری سینگیان بوون نهخافل
 نهپانهیشت راپهرن، بیزوون، ههلسن
 دهس و پییان بهچۆله پیچه بهستن
 که دوایی هات لهوی خانهبگیری
 بهپریان کردنهوه بو دهرکی میری

بهیان نهنگوت و سوئی تاکه تاکه
 گوتیان ههستین بچینه نوژی، چاکه
 بلیند بوو بانگدهری کویری خهوالوو
 گوتی: «بانگی بهیانی درهنگه یا زوو
 دهبی زوو بهه تاکه و نه بری نام
 به بی دهستنوژی بدهم بانگی بهیانم»
 له دارکیشی وهژان کابانی نوژیگر
 گوتی: «کابرا دههسته جل بکه بهر

كه بارت زوو نه كههى بۆت نافرۆشى
 وه دهستت ناكههوى پاره و قورۆشى
 كهه مى ماوه له بۆ جـيـژنى به راتى
 كراسى نوئى نـيـيه بۆ شانى فاتى»
 ژنى پالـه گوتى: «ههسته بهسه خه و
 خرابى بۆ نه نووستى، فيله، ئەمشه و
 پهلهت بى زوو بكه كارى و بزانه
 مه لا فهرموى كونى رۆژى به يانه»
 بهرته بردن گه يشته ژوورى ئاغا
 تخيل بوو جا له نـيـو بهندى وه تاغا
 گوتى: «خانم بشيله پى و و دهستم
 درهنگ هاتوومه وه، وا دياره مهستم»
 جه نـابى شـيـخ به خـيـزانى دهفهرموو:
 «هه تيوتكى بنيره خانه قا زوو
 بلتى شـيـخ نوئى كرد و نووسته وه بوى
 خه ليفه نوئى بۆ خهلكى بكا خوى»
 خه ليفه پى كهنى و زانى چ باسه
 گوتى: «باوكم به قوربانى بى، خاسه»
 ولات روون بوو، كتيبى دهستى دانا
 خه ريك بوو تازه بنوى لاوى زانا
 كه داىكى كـردـيه هاوار و فـريـاد
 به خويدا دا، گوتى: «ئهى داد و بيداد!
 چـبـوو تاوانى ئەم جووته فهقيره
 كه واىان لى بكا ئەم گورگه پيره
 ئەوه كار بوو كه كردى ئەم يه كانه
 پهژارهى خسته شارى بهم به يانه

به قـوربانـت دهـبـم بينايى چاوان
 قوبوولئى بۆ دهكههى تو سووچ و تاوان
 خودايا بهس بده دهستى ئەميرى
 خهراپه، بهدفعه ره، بۆ خۆت خهبيرى
 ههتا كههنگى دهدهى تو بهخت و هاتى
 دهزانى چهند دره، نه حلهت له زاتى!»
 گوتى: «دايه! چييه ئەم بۆله بۆله؟
 گوتى: «ههسته، سهلام لى رابوو، رۆله!
 ئەمير ئەميرۆ له دارى دان به جووته
 كچۆلهى خوى و ئەو خۆش خوانه رووته
 له شارى كههوتوه هاوار و گريان
 دلئى گهوره و پچووكان بۆته برىان»
 ئەوهى گوت كههوتوه و ئاه و نزووله:
 «خودايا چهند بهده ئەم ميره خووله!
 دلئى كووه هات بكوژئ ئەم گولانه!
 له يه كـتـر كا به ناههق ئەم دلانه!
 خوداي گهوره! بهدهس خۆته هه موو كار
 له سهـرمان لابهـره بـى دادـيـى خوونكار
 له سهـر دلـدارى نۆـلاـوان دهـكوـژئ!
 كور و كيژان له پيش چاوان دهكوژئ!»
 گوتى: «پارانه وه بى كهلكه، دايه!
 نوزوله قهت ده رۆستى زولمى نايه
 نهزانه تاكو خهلكى ئەم ولاته
 بهدهس ميرانه وه ئەم دهستته لاتنه
 دهئاژۆن، رادهدهن تا بلوى بۆيان
 هه موو كارى دهكهن بۆ سوودى خۆيان

پپاريزن هه تا ئه م مۆلك و ماله
 وه بهر پييان ده ده ن مسكين و پاله
 ته وان پييان برئ ده سكه وت و قازانج
 به قور گيرئ ده با سه د ماله كرمانج
 ژن و پياو و كور و كيژان ده كووژن
 قسه توند و قه له م تيژان ده كووژن
 هه تا خه لكى له يه كتر وا نه بانن
 ته وان سواريان ده بن، سواريش ده زانن
 «هه تا ميرزا حيكايه ت خوانى ميره
 مه پرسه دايه له م كوشه ت و بگيره
 هه تا كيژئ هه ژاران مه شكه ژينه
 له مالى وان هه يه ئه م بينه بينه
 هه تاكو هيزئ ئه م خه لكه نه جوولئ
 هه زار پارانه وه ت دايه به پوولئ»
 كه ژن زانى ته وپيش ئينسانه وه ك ميتر
 مه رى ميرى ئيتر نايسته سه ر بيتر
 كه وريابونه وه پاله و كرىكار
 ده شپوئ مالى مير و مه زن و خوونكار
 كه ميرزا بوو به روژشنييرى تازه
 حوكم ناكا له سه رمان ميرى تازه
 هه زار ره حمه ت له گوڤى بئ كچى مير
 قسيكى كرد كه په نده بو كورئ ژير
 «به زور بشكى ده بئ ده ركى قه لايه
 ده نا ته و ده ركى به بو كئ ئاو لايه!
 خه بات رزگار ده كا كويله و ئه سيران
 له ناخئ راده كا مه زن و ئه ميران

به ئه فسانه ي ده زانن سوورئ ده وران
 غولام و وركه خوڤرى ده ركى گه وران
 به لام ده وران ده بئ روژئ بدا سوور
 له بهر گه وران نه بئ پشتئ خه لك كوور
 كه گوڤالى خه لك ده رهات له خيزئ
 ئيتر ناميئئ ميرى گه وره فيزئ»

۱۹۷۸/۲/۱

(۱) ئه م گوته يه له م دوو شيعه رى مه وله ويى به لخي وه رگيراوه:

گفت معشوقى به عاشق كاي فتى
 تو به غربت ديده اي بس شهرها
 پس كدامين شهر زانها بهتر است؟
 گفت آن شهرى كه در وي دلبر است

(۲، ۳) له فۆلكلۆر وه رگيراوه.

(۴) له فۆلكلۆر وه رگيراوه. كينايه يه له به په له روژيشتن.

(۵) جاران كه روپيشك له لاندئا دۆزينه وه هونه ر بوو. نۆكه ريك له راودا كه روپيشكى دۆزيبايه وه ده يگوت

نۆكه رى ئاغاي خوڤم پي ده لئين، هۆي... ته ماله. له هيندئ ناوچه پييان ده گوت (دياردئ).

(۶) ميره كان كه بانگى خزمه تكاره كانبيان ده كرد ناويان نه ده بردن، هه ر ده يانگوت: كئ له وييه؟

خاك

بوڤ نووسىيوم بوڤ بنووسم ئه من چيم؟
 دوندى قه نديل، گوڤه پانى هه لگورد نيم
 به ره و به رزئ ده چم ئه گه رچى وردم
 خاكى به رپيئى تيكوڤشه ريكي كوردم

شہرابی خہست

جیٲٲنی نہورؤزہ، شہرابم خہستترہ
تا نہلین بولبول لہ شاعیر مہستترہ
جوانی گوت شوخی لہباری بادہگیٲر:
«ئہو کہسہی سہرمہستترہ، سہریہستترہ»
«آنچنانرا آنچنانتر مکیکند»
شاعیری دہروہست بہمہی دہروہستترہ
چیمہنی شیلہ بہشایی کیٲی کورد
وہی دلہم لہو چیمہنہ پیٲ پہستترہ
من برسٹم لیٲ برا یا کیٲی شار
زور لہ کیٲی دہشتہکی بہیدہستترہ

۱۹۷۸

خہوم نایہ

بہیان ئہنگوت و شہو رابورد و من ہیشتا خہوم نایہ
دہخوٲن بولبول و قومری، بہلام قاسپہی کہوم نایہ
خہیال دہمباتہ جیٲٲوانی شہوانی لاوہتی، ئہمما
خرینگہی بازنہ و خرخال و بہرمووری ئہوم نایہ

رٲٲٲنہ

تو بہلینم پیٲ بدہ تا من بہرہو ژوان بيمہوہ
بمدہیہ ماچیٲکی تہر لہم لیٲوہ، با جوان بيمہوہ
دہستی لہرزؤکم ہہتا تییدایہ ہیٲزی بہی گوشین
لیٲم گہریٲ تاویٲ لہ باخی سینہ میوان بيمہوہ
شہنگہ بیٲری بسرہوہ فرمیٲسکی بیٲ شوانی ئیٲتر
رہنگہ ہیشتا لہو چیا و زوزانہ بوٲ شوان بيمہوہ
من گولیٲ سہر گوریٲ ئاواتی لہمیٲٲنہم بہلام
رٲٲٲنیکم لیٲ بدا پیٲم وایہ بوٲ روان بيمہوہ
شیخی سہنعان بوٲ کچی گاور لہ ئیسلا م وەرگہرا
من خہریکم بوٲ کچہ شیخیٲ پہژیوان بيمہوہ

۱۹۷۸/۷/۱۹
